

Churchill og vårt Europa

I Jalta for 8 år siden var hverken polakker eller tyskere til stede og derfor var det lett for de tre store å løse det tysk-polsk-russiske grensespørsmål.

«Hvorfor ikke prøve den samme metode ennå en gang. Jeg tror at en konferanse på høyeste plan bør finne sted mellom de ledene makter uten å nøle,» sa Churchill i sin store tale 2. mai i år.

Både et nordisk ministermøte og hr. Baruch i New York har gitt sitt bifall til en slik konferanse. Det nordiske bifall kom etter talen, mens Baruch allerede tre dager før hadde gitt sin godkjennelse!

Hvor uklar enn Churchill uttalte seg om de grenser, som han ville garantere gjennom et såkalt «Øst-Locarno», synes det å fremgå at han er rede til å godta det russiske krav om et sikkerhetsbelte mellom den russiske vestgrense og Tyskland, skriver bladet «Die Tat» og fortsetter:

«Det er nettopp kjennetegnet på Locarno-tankens, at den garanterer status quo. Det betyr, omenn ikke Churchill har sagt det bent ut, at Østeuropa skal forbli innenfor det russiske maktområde, at Europa definitivt skal finne seg i tapet av sin østlige halvdel. Det er en høy pris for en forståelse med Sovjetunionen, og det er derfor en pris, som ikke England behøver å betale, men Østeuropa, ja Europa i det hele tatt. Europa er ikke identisk med England og Frankrike. Europa betyr også i aller høyeste grad det Østeuropa som i dag ikke kan gjøre sin røst hørt og for hvem derfor de øvrige europeiske nasjoner må tale. I den grad de innser dette ansvar kan de bare gi ett svar på Churchillforslaget:

nei!

Bak jernteppet i Telegrafverket

Stortingsmann Ramndal (v) spurte den 29. april samsferdselsminister Jakob Pettersen om det var i samsvar med vanlig praksis at Telegrafverket helt eller delvis utestenger tidligere telegraf-funksjonærer som er dømt under rettsoppgjøret.

Statsråden fremholdt at en i de fleste etater har fulgt de retningslinjer som LO og Arbeidsgiverforeningen samtykket i.

Men: Telegrafverket var unntatt! Det fantes ingen alminnelig forutsetning om å gjeninnta tidligere funksjonærer i denne etat. Hvert tilfelle må bedømmes generelt (?) heter det i Aftenpostens referat av statsrådets svar som virker opprørende urettferdig og ikke begrunnet i de faktiske forhold.

Statsråden er uten tvil ført bak lyset av en liten klikk i Telegrafverket, den såkalte «granskningsnevnd». Det er temmelig sikkert at denne

Statsråd Pettersen ført bak lyset av «Granskningsnevnden»

diktatoriske krets har innbilt statsråden at Telegrafverket er så fullt av tjenestehemmeligheter overalt og allesteds at man må gi avkall på de ferdigsonede, rettsforfulgte funksjonærers erfaringer og arbeidskraft og ikke kan gjeninnta dem.

Dette er selvfølgelig ikke tilfelle.

Under debatten om okkupasjonsoppgjøret i Stortinget den 21. og 22. januar 1952 var det uenighet om oppgjørets rettslige og faktiske grunnlag og utstrekning. Men der hersket en positiv og gledelig enighet om en vesentlig ting hos alle talere

i debatten, nemlig at de avsonede dømte skulle inn i arbeidslivet og da i de grener og etater hvor de etter sin utdannelse og tidligere praksis hørte hjemme. Staten måtte gå i spissen. Landet hadde ikke råd til å la dem gå for lut og kaldt vann.

Stortingsmann Berthelsen (v) uttalte: «Det påstås fra hold som jeg for min del stiller på etter de opplysninger jeg har fått at Telegrafverket ikke i det hele tatt har kunnet ta inn noen tidligere NS-medlemmer. Det sies at dette er av sikkerhets hensyn. Jeg våger å påstå at en så stor etat som Telegrafverket har sektorer innen sitt arbeidsområde hvor det utvilsomt måtte kunne gå an å bruke godt utdannede og dyktige folk på den plass som passer Telegrafverket.»

Det er jo innlysende at stortingsman Berthelsen har rett.

Forts. side 5.

Jeg har forhørt Malenkovs sønn

Ungarsk frontoffiser forteller

Som sjef for en fangeleir i Russland 1942 fikk jeg rapport at det blant fangene var en oberst fra Den røde armé ved navn Vassili Malenkov. Etter å ha ringt til min nærmeste sjef, som også ville være til stede ved den planlagte samtale — oberstens far hørte jo allerede til de ledende i Kreml — kalte jeg obersten til forhør.

Det var en lang, mørk mann på ca. 26 år. — De taler tysk, spurte jeg. — Ja, svarte han, hva vil De meg? — Hør nå her, sa jeg, i dette rom kan De rolig si hva De vil. Tal bare ut. — De ungærer og tyskere taper i alle til-

Forts. side 8.

Klingene kommer til å krysses i Ruhr og den nære orient

Den vesttyske forbunds-kansler, dr. Konrad Adenauer, har forbløffet både Eisenhower og Churchill med sitt inngående kjennskap til rustningsforholdene i verden. Han bygger på sin skolerte militæreks-perters undersøkelser, og det er folk som kan sine ting. Etter tyske kilder skal vi gjengi noen av Adenauers oppgaver.

Sovjet har sammen med Mao-Kian og Satellittstatene mer enn dobbelt så mange mann under våpen som Apaktlandene. Sovjet alene har 4 mill. mann i aktiv krigstjeneste hvilket svarer til 2 pst. av befolkningen. Den røde armés ryggrad er panser-våpenet og artilleriet. Antall panservogner og «stormkanoner» anslåes til 60 000 med en kompletterende årsproduksjon på 5 000. Panservåpenets triumf er T-34, som

Adenauer forbløffer med sitt kjennskap til maktforholdene

overflyes bare av den engelske Centurion-vognen. Men den røde armés kvalitet betegnes som meget ujevn. Det er en stor forskjell på den velutrustede og velutdannede elite og det som man vil kalle den bevegde massen. Og ennå større forskjell er det i Mao-Kina. Den største vanskelighet i den røde krigsmakt er signaltjenesten og forbindelsen mellom staber og tropper, transportvesenet, bensintilførselen og underhold og forsørgelse av de kjempende tropper, alt det som tyskerne kaller Nachschub.

Adenauer og hans sakkyn-dige mener at det er umulig for den røde generalstab å transportere en stor del av de tungtmanøvrerede russis-

ke stridskrefter fra det indre av Russland til Vesteuropa. De regner med at russerne i det høyeste kan sende 150 divisjoner til den europeiske krigsskueplass og sørge for deres underhold der, forutsatt at denne krigsskueplass blir den eneste, noe som man tar for gitt at den ikke blir.

De betrakter altså Europas stilling i ikke altfor dystre farver, og deres mål er på denne måte å overvinne nøytralistenes hovedargument om at Europa vil bli valset flat under en krig. Sovjet er jo verdens sterkeste militærmakt til lands, og det har alltid vært slik. Men Adenauer påviser samtidig at russerne ligger langt etter i luften og ennå lenger etter på havet. Østblokken rår over 30 000 fly, hvorav tre fjerdedeler er «Jabos», dvs. jaktbombere. NATO på sin side har 40 000 fly, hvorav halvdel er stra-

Forts. siste side

Suspenderte NS-folk krever 2 millioner av Staten

De suspenderte må selv melde sine krav som vil bli gransket hver for seg.

Etterat Høyesterett avsa to dommer om lønn til embeds- og tjenestemenn som ble suspendert etter frigjøringen på grunn av medlemskap i NS, er det kommet inn 140 ansøkninger om etterbetaling av lønn i suspensjonstiden, opplyste justisministeren, statsråd Kai Knudsen, i Stortinget som svar på et spørsmål fra Ramndal (v), Rogalana. «Ravene» representerer i alt ca. 2 millioner kroner. Justisdepartementet regner imidlertid med at summen blir fordoblet når alle ansøkninger er kommet inn.

Forts. side 8.

FOLK og LAND

Ansvarl. utgiver og redaktør
Finn Brun Knudsen
Tlf. 557656 - Postboks 1407, Oslo

Liket i lasten

Da Christian Michelsen døde i 1925, etterlot han seg et testamente, hvori han uttaler ønsket om, at det ved det institutt, som han med rike midler ville grunnlegge, skulle bli tatt opp et «videnskapelig arbeide til fremme av toleranse og fordragelighet». «Det er min livserfaring», skriver han i sitt testamente, «at en rekke av våre største samfundsonder i fortid og nutid kan føres tilbake til religiøse, økonomiske, nasjonalistiske og sosiale motsetninger, hvorunder menneskene ganske har glemt livets store lov om alle menneskelige interessers solidaritet».

Vi tar disse ord av den store statsmann og frisinne tenker til inntekt også for vårt arbeide til sosial oppreisning for de politisk dømte etter den annen verdenskrigs slutt. — Det vi har opplevet og gjennomgått i de siste 8 år, er ikke bare utslag av en politisk hevn fra dem som svek folket og flyktet, ikke bare en maktbrynde i stat og kirke som førte til ti tusener av straffeår i vanærende konsentrasjonsleirer og fengsler, men også et samfundsonde, hvis rekkevidde vel bare noen få samfundsforskere er klar over.

Toleranse og fordragelighet, som Christian Michelsen med sin rike livserfaring taler om, har vært suspendert i lange år for en politisk hevna kts skyld, og den slette samvittighet gir seg stadig utslag hos oppdragsgivernes håndgangne i krav og hese rop om «ro omkring rettsoppgjøret». Det er ikke bare et forgjeves rop, men også en krenkelse av menneskerettighetene, slik som de er utformet av FN. Nå er det vel så, at det i en uensartet forsamling som FN må gåes på akkord og at øynene må lukkes for felles bryst og for ordenes reelle innhold — kanskje det også er et middel til å fremme toleranse og fordragelighet. — Men all den stund at store minoriteter i samfundet både her i landet og ute i den forvirrede verden er brennemerket på sviktende grunnlag og uten hensyn til sannhet og rett, seiler FN med lik i lasten. En av de egentlige opphavsmenn til den politiske forfølgelse her i landet er da også den tidligere generalsekretær i FN — Trygve Lie. Nå er han omsider fratrudd og en ny mann fra et nøytralt land, ubundet av fortidsbelastninger, er trådt i hans sted. Vi håper at det vil kunne medføre, at liket i lasten senkes i havet og at det blir renere luft i FN. Kanskje det da også kan bli ørens lyd for alle de politisk forfulgte både her hjemme og i de andre land, hvor de smuskede bakmenn har hatt sne lydige tjenere i et storpolitisk spill av en rekkevidde og med så lange mål, at de færreste har forutsetninger for å ane det. Vi vet at våre danske brødre vil henvende seg til FN, og flere andre følger sikkert etter. Det gjelder jo mere enn en varm eller kald krig, det gjelder kreftskaden i samfundet, statens diktatur over individet med ukontrollerte krefter i bakgrunnen. Hvis ikke folket var så politisk søvni og tenkte bare på det daglige brød, ville en slik tingenes tilstand ikke bli tålt. Men verdens herrer har alltid regnet med massenes passivitet og innrettet seg deretter i alle de politiske partier. Det er det fatale ved hele historien. Og vi som våger å røre ved deres sirkler, står med fete typer i det hemmelige politis kartotek som utveksles mellom de interesserte parter.

Venstre i Oslo

har allerede stillet sin valgliste for høstens stortingsvalg. Men først på listen har man stillet en statsfunksjonær og videre er listen spekket med funksjonærer som mottar sin lønn av stat eller kommune. Listen må derfor betegnes som svak. De 3 første på listen mottar sin lønn av staten. Jeg tror derfor at det lite nytter å by det brede

lag av befolkningen en slik liste, selv om Venstre prentederer å være det spesielle funksjonærparti. Valget til høsten må gå ut på å holde funksjonærer som mottar lønn av staten ute fra stortinget. Funksjonærene skal ikke være sine egne arbeidsgivere, da vil byråkratiet yngle som paddehatter en regnfull sommer. Nomina-

Velykkede

Forbundsmøter i Trøndelag

Formann i Forbundet for Sosial Oppreisning Anders Hafskjold besøkte i helgen Trøndelag. Lørdag aften var det møte av tillitsmenn fra Sør-Trøndelag fylke i Trondheim under ledelse av fylkestillitsmann Anders Skogstad. Der møtte representanter fra Røros i syd til Malvik i nord.

Anders Hafskjold redegjorde for Forbundets omfattende arbeid, og de forestående aktuelle oppgaver, bl. a. den folkerettsvitenskapelige utredning av Norges stilling under okkupasjonen.

Etterpå var det samtalemøte.

SØNDAG var det møte i Namdalen Krets på Kvitheim i Grong under ledelse av

kretsform. Wilhelm Hals. — Mange tillitsmenn og aktive fra kretsen deltok og dessuten møtte interesserte fra Frol, Innerøy, Beistad og Steinkjer-distriktene. Anders Hafskjold, Johannes Knudsen og Wilhelm Hals var dagens talere og det etterfølgende samtalemøte ble ledet av fylkestillitsmann Eystein Utheim. Begge møter var meget vellykkede og vitner om en stadig voksende interesse for Forbundets arbeide og for «Folk og Land»'s utbredelse i Trøndelagsfylkene.

Vi anbefaler andre fylker å følge dette eksempel. Nettopp i valgåret er det så meget å veksle meninger om at det er gavnlig at de rettsforfulgte møtes.

Noe som vi vet før

I Norge som i Danmark råder det en sørgelig mangel på høykvalifiserte yrkesoffiserer til å lede, organisere og utdanne de vepnede styrker, sa den allierte overbefalsfører i Nordeuropa, admiral Brind i en radiotale i forbindelse med den norske nasjonaldag, meldes det fra London. Hvis man kan råde bot på dette, vil det fremme vår forsvarsevne mer enn noe annet, mens det vil gå ut over ikke bare landenes sikkerhet og våre bidrag til Apakt-organisasjon, men også soldatenes liv, hvis det mislykkes.

At allierte offiserer oppholder seg i Norge og Dan-

mark gir ofte anledning til misforståelser og iblant til uvilje, sa admiralen. Det er fullstendig feilaktig å tro at atlantstridskreftene ikke kan nå frem i tide for å hindre et angrep fra havet mot Nordnorge. De både kan og må svare for at et slikt angrep vil bli i høyeste grad eventyrlig. Hva forsvaret av det sydlige Jylland angår, kan de allierte kanskje bli nødt til å trekke seg tilbake om at angrep skulle komme i en umiddelbar fremtid, men målet er fast å forsvare Sønderjylland, som er av like stor betydning for Danmark som for Norge, og dette mål skal vi nå.

Fri for frykt og tårer ?

Vi lever i et fritt land. Er det ikke så? Eller hva sier De om følgende fra et innlegg i stortingsmann Jakob Friis' organ «Orientering»?

«En venn av meg sendte meg noen nummer av Deres nye blad, hvoretter jeg foruten mitt eget også sender vedlagte liste over 3 gaveabonnenter. Jeg skulle med glede ha virket som kommisjonær, men jeg er bare konstituert i min stilling. Jeg måtte flytte fra siste post fordi jeg i posten fikk Norsk-Sovjetisk Sambands lille meldingssblad. Poståpneren

sjonsmøtene utover sommeren og høsten bør se til å holde lønnsinntakere i stat og kommune utenfor stortinget.

Argus.

var medlem av skolestyret. Alt «farlig» stoff må jeg få sendt i lukket omslag. Jeg blir offentlig sensurert hvis jeg skulle si noe mot Apakten»

Vi er ikke ukjent med slike foreteelser, og det er mange, som sier at de ikke tør ta imot «FOLK OG LAND» i posten av frykt for terror. Men vi kan forsikre våre lesere, at denne frykt ikke er noe annet enn strutsefrykt. Alle vet, hvem som har vært medlemmer av NS, og alle vet, hvem den voksende skare er, som sympatiserer med oss og vårt blad. Hvorfor da ikke vedkjenne seg dette og åpent ta imot bladet i posten? Er det noen, som av den grunn lider overlast, vil vi gjerne få vite det, så vi kan

På Båhusläns hantverks- och småindustri-distrikts årsmøte forleden behandledes spørsmålet om å danne et nytt politisk parti, et såkalt næringsparti. Det ble henvist til den rikskongress som skal holdes i Stockholm 24. —25. august.

Det viser seg i Sverige som her, at smånæringsene ikke føler seg tilfreds med de eksisterende partier, og de er interessert i å få et typisk næringsparti som ser bort fra den politiske fraseologi og som synger ut uavhengig av politiske spekulasjoner om smånæringsenes kamp for livet under den tiltagende sosialisering og knebling av den enkeltes tiltak. Dette må ikke forveksles med den korporative idé, som mer og mer griper om seg i de sosialistiske partier tross alle nektelser. Det er mannen i gaten som vil forsøke å få et ord med i laget. Sympatisk — ikke sant?

SISTE FRA KÖLN

Over den rihnske vin i de Kölnske vinstuer har man spøkt over de alliertes påståtte «nazisammensvergelses» under den nye «Führer» Naumann. Man kaller den Nau-Nau — ikke å forveksle ikke å forveksle med nasjonalistenes kamp mot englenderne i Kenya.

INGEN MISJONÆRER — TAKK!

Utenlandske misjonærer har ingen oppgave å fylle i India, sier inneriksminister Kailash Nath Katju. Om de kommer hit for å utbrede Evangeliet, bør de slutte med det jo før dess bedre, sa han i det indiske underhus 15. april 1953. Visselig får hvem som helst i India drive propaganda for sin religion, sa han, men regjeringen vil ikke at utlendinger skal komme hit og drive denslags. —

Dette skulle vel være tydelig tale.

ta våre forholdsregler. Enten er vi i et fritt land med rett til å ha en mening og fremholde den, eller så er diktaturet på trappene. Da blir det ikke bare en kamp mellom oss politisk dømte og makt-haverne, men mellom to systemer, og der har vi sikkert flertallet av landets befolkning med oss.

Vi er selv fast leser av både «Orientering» og «Sovjet-Nytt». Vil man selv hevde en mening, må man også kjenne de andres. Skylapper er bare for stemmekveg og regjeringsslaver.

BRUK AV STEMMERETT.

Det later til at det er litt delte meninger om hensiktsmessigheten av å bruke den gjenvundne stemmeretten. Men hovedinntrykket er at de fleste tar avstand fra deltakelse i det kommende stortingsvalg. — Taktikken bør være en slags «passiv motstand», kombinert med påvirkning av opinionen gjennom tale og skrift, og forøvrig får man lite på at «utviklingen» går i den rette lei.

Jeg for min part tviler på at passiv motstand fører til noe som helst resultat. Tale og skrift er bra, men har i våre dager lett for å drukne i så meget annet (hadde vi bare kringkasting!), og hva «utviklingen» angår så kan den bare endres ved et eller annet press fra krefter.

Muligens er det kommende stortingsvalg likevel en sjanse til å gjøre et fremstøt? Vi representerer med pårørende et betydelig stemmetall. Partiene er glupske etter stemmer. Fraregnet arbeiderpartiet spiller det liten rolle hvem vi stemmer med. Forbundet, eller et aksjonsutvalg, måtte i tilfelle underhandle med partiene og etterpå sende ut paroler.

Resultatet vilde kanskje bli at noen flere venner på Stortinget enn vi har før. Og her er jo «makten» samlet! Her vil enn videre avgjørelsen bli truffet om vi i det hele tatt skal få noen oppreisning.

Eldre NS-mann.

ER VI BLITT ENGELSK-MENN?

Førstedagskonvolutten for det nye kreftfrimerke er påtrykt «FIRST DAY COVER». Er vi da blitt så engelske, at vi ikke lenger kan benytte norske ord i en så enkel sak? Det er mange med meg som har undret seg over dette nå

midt i den språkstrid som herjer landet. Kreftsaken har min uforbeholdne sympati, men likesåvel som dette er en helt norsk sak, burde og så det språk som benyttes ved påkallelsen av våre pengebidrag være uforfalsket norsk.

Litt.

Brev fra Soknedal

KJÆRE FOLK OG LAND

Ja nå er vi godt og vel ferdig med våronna her i Soknedalen au. Er det en eller annen etterslenger som har noe å gjøre ute på jorden ennå — så kan han for skams skyld ikke kalle det våronn lenger. Han må finne et annet navn på det. Det var omkr. 1. mai vi sette igang — og da det lei ut mot den søttende vår — ändet vi alle sammen i den fruktbare atmosfæren som oppstår når hele bygda sprer møkk.

Ja det var den gangen. — Men nå har lufta for lenge siden gitt plass for mer poetisk dunster — slike som Welhaven var så god til å skrive om — duft av spirende bjørk og slikt noe.

Våren har i grunnen vært bra nok den: regn i april og kalt i mai, og Sokna har villig ført mange tømmerstokker utover mot verdenshavet, til folk som forhåpentlig vil ha dem.

Men vi har nok hatt andre viktige ting å tenke på, og her i Soknedalen i de månedene som er gått: Det har vært brann i rosenes leir, avdeling Norderhov, leven innen statskirka.

Det kjenns lissom litt flaut å sammenlikne statskirka med en leir av roser — men

har jeg skrive det så får det stå. —

Det er han kappelan Smith-Hovi som er skylda for å ha fart vørsløst med enkers og faderløses midler. Men påtalemyndigheten snuste litt på saka og la den borte — og Smith-Hovi gjorde opp for seg og startet i jobben igjen. Det likte folk flest fært dårlig, og både klokker og organist og mesteparten av menigheten holdt seg borte fra gudstjenestene hans som protest mot at han entret prekestolen.

Nå syner jo det en i og for seg sørgelig vel begrunnet mistillit til rettsvesenet som jeg fullt ut deler, enda jeg ikke har spor greie på saka. — Den kan jeg ikke fortelle deg noenting sikkert om, for jeg har bare hørt motstanderne til Smith-Hovi.

Men igrunnen kan det vel være det samme: hele statskirka har jo, på få unntagelser nær, gått aktivt og effektivt inn for bl. a. plyndring av enker og faderløse i stor stil i det derre «rettsoppgjøret» de kaller, og da er det vel ikke noe å hefte bort tia med om en kappelan har drive med litt sånt i det små. Med det vil jeg ikke ha sagt noe om ossen det forholder seg med de skyldingane mot en.

For det er ikke umaken værd å undersøke: Har jeg tollert den store synder statskirka kan jeg vel ta med den lille synder Smith-Hovi au.

Vel er det så at statskirka har makt, og av og til har vist det også. Vi som satt innaføre husker vel alle disse gudstjenestene med sten-gundekning.

Sånt noe har'n Smith-Hovi ikke.

Men en spanderer for mye aktelse på den store mengden og på vepningen når en viser mindre tålsomhet mot en enslig syder uten maktmidler enn mot en syndefull organisasjon — dekket av maskinpistolenes blåsvarte løp.

Derfor går jeg gjerne på gudstjenestene til Smith-Hovi — for taler godt, — det gjør'n.

Og så er det itte noe mere i sladre-kassa herifra denne gangen.

Veme 31. mai 1953.

Masse hilsminger fra
Pus i Kroken.

Årlig bidrag eller kontingent til Forbundet

Jeg ble — før Forbundet fastsatte noen minimumskontingent — enig med noen fra forskjellige steder om at vi skulle betale kr. 10,— i kvartalet. La meg gjennom badet få gjort disse kjent med at jeg fra kommende kvartal har bestemt meg for å forhøye til kr. 15,— pr.

kvartal og oppfordrer mine venner til å gjøre det samme. Det blir kr. 5,— pr. måned og bør være det minste for folk med både interesse og inntekt.

Hilsen

Jon Vangen.

Din stemme

Din sangrøst er som en vårbekk,

skjult i en stille dal.

Din stemme eier en sølvharpes klang;

din stemme er som en gammel sang,

og du er fjern som en nattergal,

en røst i menneskets sinn.

Din røst blir dypt i ditt indre til.

Din stemme er som et klokkespill

i en gotisk katedral!

Kai Normann.

Et mai-minne

Sist i mai måned 1945 befant jeg meg tilfeldigvis i Kristiansand S. Nedover en gate kom der plutselig marsjerende en flokk russere, forh. krigsfanger. I spissen for opptoget gikk byens lokale musikk-korps spillende, flott og feiende: «Sønner av Norge».

En selsom opplevelse!

S.

UKENS KRONIKK

Senior:

Storrenngjøring i Mexico

Den nye president i Mexico, Adolfo Ruiz Cortines, har startet en revolusjon. Han vil rydde opp i den fatale korrupsjon som har holdt på å kvele landets politiske liv og det tegner i hvert fall foreløbig til å bli en durable rengjøring.

Den mexicanske korrupsjon har i årevis vært nesten urørlig. Både politikere og embetsmenn har så å si levet av den — fra presidenter til politibetjenter, og det har vært noe av en almindelig regel, at et mexicansk embete var noe av et privilegium — som gav sin innehaver et godt levebrød og i mange tilfelle en formue til bruk i senere tider. De — som kom reisende til landet — møtte den allerede ved grensen. En av dem forteller, at han en lørdag ettermiddag kom til Laredo, som ligger på grensen av USA og Mexico. To ikke-mexicanere var sammen på vei gjennom passkontrollen. Deres papirer var akkurat like gode, stempler, visa og attester var som de skulle være. Men mens passkontrolløren lot den ene passere uten videre, blev den annen holdt tilbake med en tåket forklaring om at papirene ikke var i orden. — Bare sjefen kunne gjøre dette, — sa

kontrolløren, men denne var ikke tilstede og kom tilbake først mandagen. Etter litt snakk og noen litt store dollar-sedler gikk det dog i orden med en bemerkning om at et hotellopphold på USA-siden ville koste minst like meget.

Dette er kanskje bare en bagatell, som også kan forekomme annet steds, mens det er allikevel karakteristisk for metodene i Mexico. Som regel betaler man ikke embetsmennene for at de skal lukke øynene for dette og hint, men simpelthen for at de skal gjøre sin simple plikt. Og da Cortines ble innsatt i sitt embete som president, proklamerte han i sin tiltredelse, at han ville sette all sin kraft inn på å gjennomføre hederlighet i administrasjonen. — Det har vel vært de, som har lovet det samme, og det vakte derfor ikke noen oppmerksomhet med det samme. Men Cortines mente det han sa, og han tok med i sin administrasjon bare de få av sin forgjengers Alemans medarbeidere —

som var kjent for sin hederlighet og dyktighet, og i løpet av en måned fikk han kongressen til å vedta en korrupsjonslov, som har skarpe kanter. Ifølge den skal enhver offentlig ansatt, inklusive politikerne, la sin formue registrere ved sin tiltredelse — og ved sin fratredelse skal han påny finne seg i en ny kontroll. Enhver formuesstigning skal nærmere undersøkes og alle mistenkelige tilfelle skal overgis til ankagemyndighetene. Registreringsfristen for embetsmenn i funksjon var satt til 4. april, og de som nektet, ble avskjediget omgående. Ennå kjenner man ikke hele rekkevidden av dette, men «Economist», som omtaler saken, mener at hele 100 000 av de ca. 150 000, som omfattes av bestemmelsene, skal ha latt sin formue registrere, så noe er det allerede blitt av loven.

Det er verd å notere, at den mexicanske regjering har nektet å gjøre forretning med private firmaer, som tidligere har skaffet seg leveranser

til staten ved hjelp av smurning og det førte i første omgang til at de offentlige arbeider lå nesten stille, slik at alle forretningsforbindelser kunne bli undersøkt. Følgen var pengemangel rundt omkring og for korttidslån sprang renten i været — helt opp i 3 pct. pr. måned, men det regner man er bare en overgang til noe bedre.

Det er klart at en slik rengjøring har møtt stor motstand, og en høyerestående embetsmann i den avgående regjering sa da også hånlige: Hederlighet er ikke politikk og den kan ikke utrette noe. Men dertil sier andre at hederlighet er en slags tverrpolitikk som kan utrette allverden i Mexico, hvis den bare kan gjennomføres. — Den kan styrke landets økonomiske stilling og er en nødvendig forutsetning for at landets oppbygging skal kunne lykkes og at det administrative apparat blir brukbart til felles beste.

Mexico har ca. 25 millioner innbyggere og har rike naturkilder slik at en effektiv administrasjon vil kunne gi landet store muligheter på verdensmarkedet, men det er meget som må gjøres, før rengjøringen gir synbare resultater.

Den 3. juni 1940 bad utenriksminister Koht under en konferanse med utenriksminister Günther i Luleå denne om å forelegge følgende forslag til en fredelig ordning med tyskerne i Berlin.

«Med det formål å spare Nord-Norge for krigsødeleggelser er den norske regjering og den tyske blitt enige om:

1) Der blir avtalt en grense mellom den del av Norge, som den tyske regjering i denne stund har makt over og den del, som den norske regjering fremdeles i denne stund har under sin ledelse.

2) Nordafor denne grense blir alle hærstyrker (hær, luftvåpen, flåte) fra noen av de krigførende makter utenfor Norge trukket tilbake. Den norske regjering påtar seg å få tilsagn fra vestmaktene om at de for sin del vil sette denne tilbaketrekning i verk.

3) Den tyske riksregjering lover at den ikke skal gjøre noe krigstiltak mot den del av Norge som ligger nordafor den nevnte grense, og den norske regjering lover det samme for landet sør for grensen.

Som betryggelse for at denne avtale vil bli holdt, vil de to parter be den svenske regjering om å legge en hærstyrke på begge sider av denne grense og særlig i byen Narvik.

5) Grensen trekkes i overensstemmelse med den militære situasjon i dag med unntagelse av stillingen i Narvik og Ofoten. Grenselinjen kommer da til å følge fjorden Sørfolda og går fra bunnen av denne rett øst til den svenske grense.

Dette forslag ble fremsatt på den norske regjeringens vegne. Som det framgår av punkt 2 måtte det på forhånd være godtatt av den britiske regjering og dens allierte. At så var tilfelle viser også dokumentene. Den bygde også på svensk medvirkning akseptert av svenskene som for øvrig var primus motor i saken.

Sett fra norsk synspunkt ligger poenget i, at den norske regjering var villig til å fraskrive seg enhver rett til å delta i gjenerobringen av det besatte Norge.

Der kan i dag være høyst forskjellige meninger om forslaget. Realiteter ville det ført til, at man var blitt spart for ødeleggelsene i Finnmark. Og hva gjenerobringen av den øvrige del av Norge angår, så kom man allikevel ikke til å delta i denne. Men ett er sikkert: Forslaget er helt uforenlig med helte-eposet om Kongens og regjeringens ubrutte kampvilje fra 9. april av. Man søkte både 9. april og 3. juni en «fredelig» ordning.

Fra 3. til 7. juni gikk den norske regjering i angstfull forventning, men ikke uten håp om at tyskerne skulle akseptere det norske forslag. Men tyskerne forholdt seg tause og så kom den dag, da det ikke lenger var mulig å holde på de engelske og franske tropper. De måtte avsted til andre krigsskueplasser.

Den 7. juni holdtes det siste statsråd på norsk jord. Der referertes følgende uttalelse av statsminister Nygaardsvold:

«Etter tyskernes overfall på Norge 9. april besluttet Stortinget i møte på Hamar samme dag at Norges selvstendighet og frihet skulle forsvares. Stortingets president Hambro uttalte ved stortingsmøtets avslutning på Elverum samme dag at det er av den største betydning å opprettholde den lovlige regjeringsmakt, selv om denne skal måtte utøves fra et sted utenfor landets grenser. Kongen, Kronprinsen og regjeringen må ikke på noen måte falle i fiendens hender. Det ble ikke fra noe hold reist noen innvending mot denne uttalelse som derfor er å betrakte som uttrykk for Stortingets oppfatning.

Regjeringens vei fra 9. april var intet heltepos

Hva der faktisk skjedde i dagene

1. til 10. juni 1940

Vi har fått mange oppfordringer til ennå en gang å gjennomgå det som hendte i de siste dagene før Kongen og regjeringen Nygaardsvold dro til England. Legendedannelsen og de falske heltepos har fordunklet det faktiske forløp, og mange har fullstendig glemt det som egentlig skjedde. Vi har derfor funnet å måtte etterkomme oppfordringene og gjør det best ved å gjengi den artikkel som direktør Lorentz Vogt skrev i «Nationen» 18. august 1949. Den sier i grunnen alt som behøves å si:

ning av hensyn til følgende tilføyelse i statsrådsprotokollen.

«Hans Kongelige Høyhet Kronprinsen har i regjeringskonferanse 3. juni i dette år reist spørsmålet om hvorvidt han skal bli tilbake i Norge i tilfelle av at Kongen og regjeringen flytter til et annet land. Hans Kongelige Høyhet uttalte ved den anledning at han var villig til å bli igjen, og mente at han ved å samarbeide for eksempel med Administrasjonsrådet kunne — så langt hans evner strakk til — gjøre folk og land nytte —, kanskje forberede stemningen for de tider som måtte komme.

Regjeringen har sammen med stortingspresidenten overveid dette spørsmål, men finner på det bestemteste å måtte fraråde at Hans Kongelige Høyhet blir tilbake i Norge og derved faller i tyskernes hender. Når regjeringen har funnet å måtte gi dette råd, så er det både av hensyn til kongehuset og av konsisjonelle grunner. Vi frykter for at Hans Kongelige Høyhet ikke vil få anledning til å kunne yte folk og land de tjenester som vi vet det er hans høyeste ønske å yte, men at hans navn tvert om kunne bli misbrukt. Dessuten vil regjeringen nevne at ifølge vår konstitusjon er Hans Kongelige Høyhet den nærmeste arvtager til tronen, og vi er ikke i tvil om at tyskerne vil benytte seg av dette for sine interesser.

Regjeringen, som både forstår og i aller høyeste grad påskjønner den ugenytte som ligger i Hans Kongelige Høyhets tilbud, må derfor på det innstendigste fraråde at Hans Kongelige Høyhet blir igjen i Norge.»

Hadde Stortinget på Elverum gitt uttrykk for, at Kronprinsen skulle evakuere sammen med regjeringen ville Hans Kongelige Høyhets forslag i Tromsø vært en illojalitet mot nasjonal-

forsamlinge. Men det var det ikke. Tvert om. Kronprinsen er ikke medlem av regjeringen. Derfor måtte hans forhold bli å behandle særskilt. Det ovenfor gjengitte resultat herav som også begrunnelsen vil sikkert bli alment anerkjent.

Samtidig utstedte Kongen følgende proklamasjon:

«Hans Majestet Kongen uttalte deretter at han den hele tid hadde tatt hensyn til landets beste uten å ta noe som helst personlig hensyn, og han gikk ut fra at regjeringens medlemmer hadde gjort det samme. Etter nøye overveielser var han kommet til det bestemte resultat at det eneste han og regjeringen i den foreliggende situasjon hadde å gjøre var å reise fra Norge for i et fremmed land å fortsette arbeidet til Norges beste.»

I en senere proklamasjon utstedt etter at konge, kronprins og regjering hadde forlatt Norge uttales bl. a.:

«Under disse vilkår er det umulig å holde kampen oppe her i landet mot en overmakt som den tyske. Vår forsvarsstyrke, som har kjempet med mot og tapperhet i to måneder, mangler det nødvendige krigsmateriell, særlig ammunisjon og kampfly, og kan ikke lenger få det. Fortsatt kamp ville bare føre til fullstendig ødelegging for de landsdeler som enda er frie. For tyskerne sparer i sin krigsførsel likeså lite de fredeligste byer og bygger som de militære motstandskrefter.

Forsvarets Overkommando har derfor rådd Kongen og regjeringen til foreløpig å oppgi kampen innenlands. Og Kongen og regjeringen har funnet det som sin plikt å følge dette råd. De flytter derfor nå ut av landet.

Men de oppgir ikke dermed kampen for å gjenvinne Norges selvstendighet. Tvert imot — de vil holde fram med den utenfor landets grenser.

De har det faste håp at de tyske overfallsmenn snart skal bli tvunget til å gi fra seg sitt bytte, og at det norske folk som nå lider under tysk underkuing, atter skal få sin rett og sin frihet.

Norges konge og Norges regjering vil i denne kampens tid være de frie talsmenn for det norske folks majonale krav. De vil så langt det er gjørlig opprettholde det norske rikes selvstendige liv, således at ingen av de rettigheter som tilkommer en fri stats, skal bli forspilt. Det vil være deres oppgave å verne om landets og folkets politiske rettsgrunnlag, så vårt fedreland i seirens stund med myndighet kan tre fram og hevde sin nasjonale frihet.»

Man savner i denne proklamasjon som for resten også ellers

en understrekning av at Norge fortsatt var i krig. Det ville klarlagt situasjonen, hvis meningen var at så skulle være tilfelle. Under disse forhold må man falle tilbake på stortingsforhandlingene den 9. april, som forutsetter krigens opphør, men opprettholdes av navnet.

I forbindelse med at konge, kronprins og regjering forlot landet kapitulerte de norske stridskrefter. Da dette forhold stadig framstilles uriktig kan det være nødvendig å gi en korrekt framstilling. Fra 9. april og utover hadde de norske avdelinger kapitulert enkeltvis og lokalt. Kapitulasjonsavtalene ble undertegnet av de lokale sjefer på begge sider eller av deres befullmektigede. Disse avtaler brakte selvsagt ikke krigen til opphør. Det gjaldt kapitulasjonen i Setesdalen, på Heistadmoen, i Valdres, i Molde osv. En av de siste — formodentlig den siste — lokale kapitulasjon fant sted på Mølfjell og omfattet tropene nordpå.

Men etter 7. juni ble der også undertegnet en generell kapitulasjonsavtale i Trondheim — nemlig den 10. juni — av representantene for den norske og tyske overkommando. Dette sted i fem tyske og fem norske eksemplarer. I tvilstilfelle skulle ifølge likelydende bestemmelse i de to tekster den tyske tekst være avgjørende. Dette i enhver henseende avgjørende dokument har hatt en eiendommelig skjebne. Først var det meget vanskelig å få tak i det — uaktet det selvsagt burde vært framlagt snarest mulig etter frigjøringen. Da det endelig kom fram takket være en forsvarer i en enkelt sak viste det seg, at den norske og tyske tekst ikke stemte. I den tyske tekst, som var avgjørende, stod det at «die gesamten Norwegischen Streitkräfte» kapitulerte og forpliktet seg til å gjenoppta kampen. I den norske var ordet «gesamten» blitt borte. Det er meg bekjent aldri blitt opplyst hvordan denne feil er oppstått eller hvem der har ansvaret for den. Det synes heller ikke som om de norske myndigheter har hatt noen interesse herav. Men da man stadig har søkt å prosedere på, at ved avtalen i Trondheim fant der kun sted en lokal kapitulasjon for Nord-Norges vedkommende, er det forsvundne ord av avgjørende betydning. I retten drev general Roscher-Nielsen som hadde undertegnet avtalen nærmest harsellas med hele affæren. Statsminister Nygaardsvold og statsråd Ljungberg benektet å ha sett den, mens utenriksminister Koht ikke kunne erindre saken. Deretter meddelte Utenriksdepartementet — brevet er undertegnet av daværende ekspedisjonssjef, nåværende minister Rolf Andresen —, at avtalen var forelagt de tre herrer i London og forsynt med deres signatur. Deretter var den arkivert. Saken er med et meget mildt uttrykk eiendommelig. Den har sammen med riksadvokatembets uriktige sitat — klippet i en Finnmarksavis — av Kongens senere proklamasjon, bidratt til den oppfatning, at krigen for Norges vedkommende ikke opphørte den 10. juni 1940. Det er neppe tvilsomt, at var dokumentene blitt framlagt i tide og

Bak jernteppet

(Forts. fra side 1)

Alle vet at de fleste NS-folk i Telegrafverket var mer nasjonale enn de seirende britiske agenter i verket.

Disse fører for tiden sep-

Hvem er våre dommere ?

Det fikk vi et lite innblikk i da saken om å ta inn igjen i Telegrafverket de avskjedigede funksjonærer fra 1945 kom opp. Saken var oppe i Stortinget og resulterte bare i en ganske kort debatt. Til stede var foruten direktør Rynning Tønnessen, kontorsjef Magnhild Haarberg, frøken Rustad og herr Jansen. Disse tilhørte den såkalte «utrenskingsnemnd» i Telegrafverket, og har det moralske ansvar for vår elendighet og for våre vanskeligheter i dag. Dette er jo anno 1953, og gennå er vi ikke tatt inn igjen i våre stillinger i Telegrafverket, til tross for at vi har betalt og sonet all vår «skyld og brøde» — en «brøde» som jeg skal belyse lite nærmere i det følgende.

Rynning Tønnessen var før krigen ansatt i Telegrafverket som ingeniør, og rømte på et tidlig tidspunkt til England. Tidspunktet var så tidlig etter Norges besettelse, at jeg ikke drømte om at noen kunne være i slike vanskeligheter at de måtte rømme — bortsett da fra at de gjorde det av egen fri vilje. Så hva herr Rynning Tønnessen hadde gjort, vet jeg ikke den dag i dag, eller om det var av egen fri vilje. Jeg fikk imidlertid høre av de såkalte «jössinger» i Telegrafverket at han var i England og var blitt utnevnt av

i korrekt form og hadde regjeringen vedkjent seg dem, ville det hatt betydning for den almene oppfatning.

Regjeringens vei fra 9. april er intet helte-epos. Den ubøyelige kampvilje, hvorom eventyret beretter, er et eventyr og intet annet, selv om man bortser fra de fredstendenser som gjorde seg gjeldende ved månedsskiftet april—mai og hvorom uttalelser virker noe usikre. Men utviklingen inneholder heller intet som man behøver å skamme seg over.

Konge og regjering overveide situasjonen overensstemmende med de til enhver tid foreliggende faktiske forhold. Disse innbød ikke bare til heltegjerninger, men også nå og da til å søke fredelige avtaler med tyskerne. Man kan si at det var heldig for oss at tyskerne ikke var så fredsvillige som den norske regjering. Dette innbyr dog ikke til heltefakter, men til mer rolige betraktninger også av an-

teret. Men de bør i egen interesse opptre mere varsomt.

En i Telegrafverkets anliggender særdeles godt orientert innsender skriver til oss:

den norske regjering der til å være «norsk telegrafdirektør», selvsagt med lønn som sådan. Hva han skulle gjøre der borte som norsk telegrafdirektør, skjønner jeg ikke den dag i dag.

Men en ting er jo klart, og det er at en mann som rømte fra sin tjeneste på et så tidlig tidspunkt, kan i hvert fall ikke personlig ha noe kjennskap til de mennesker han etter 1945 var med på å dømme til livsvarig utelukkelse fra sitt levebrød. Han er altså blitt informert av andre, for i min sak har han i hvert fall ingenting som han kan bedømme selv, bortsett fra at jeg i 1943 fikk en fullmektigstilling etter en frøken Tandberg Hansen, som gikk av for aldersgrensen. Allikevel står det i anklageskriftet mot meg at jeg var ansatt etter ordre fra rafikksjef Fiane, hvilket jeg kan bevise og har bevist overfor politiet ikke kan stemme med sannheten. Jeg har det skriftlig fra Telegrafstyret, undertegnet bl. andre av personalsjef Sverre Mjøset at det var etter frøken Tandberg Hansen jeg ble ansatt, fullt faglig kvalifisert!

Konklusjon: Han «dømte» oss uten objektivitet. Det subjektive skyldspørsmål er overhodet ikke tatt i betraktning.

dre. Den omstendighet at danskene den 9. april 1940 oppnådde de ordning som regjering og storting ønsket at Norge skulle få, men ikke fikk 10. april, kan man anse for et hell eller et uhell. Me det er under alle omstendigheter intet å hovmode seg av. Vi må også forstå, at som den norske regjering veide sjansene fram og tilbake måtte den svenske gjøre det samme. Sverige var ved det norske forsvars svikt 9. april kommet i en meget vanskelig stilling. Vi må forstå at det ikke ønsket å søke døden eller krigen frivillig. Det ville dessuten vært en ulykke også for Norge.

Jeg har gjennomgått dokumentene og gitt denne meget konsentrerte framstilling, fordi det er min oppfatning at kun gjennom kjensgjerningene når man fram til en rolig bedømmelse av forholdene og til bedre forhold såvel innen vårt eget land som overfor våre naboer.

Lorentz Vogt.

Hva de andre i «Granskingsnemnda» angår så gjorde de det samme.

Frøken Magnhild Haarberg, som jeg vet allerede fra 1940 var engasjert unasjonalt, led under krigen den overløst at hun en tid satt på «Grini». Hvem som fikk henne dit, kjenner jeg ikke til, men en ting vet jeg med sikkerhet, og det er at hun den tid hun satt der, fikk full gasje i Telegrafverket (hvis sjefer var N.S.). Hennes bror hevet hennes gasje i Telegrafverkets hovedkasse. Hun led således ikke av økonomiske bekymringer da hun kom ut. — Og hun ble forfremmet til kontorsjef for sin innsats, og kom med i «granskingsnemnda» som primus motor. Hun har undertegnet de fleste dokumenter mot meg.

De andre to, frøken Rustad som var ansatt ved Rikstelefonen, og herr Nils Jansen, som var ansatt i Telegrafstyret som sekretær, har ikke lidd noen overløst under krigen, det jeg kjenner til. Men de kom vel med i granskingsnemnda på grunn av tillitsverv i sine respektive foreninger.

Har så disse tidligere kolleger noen forutsetning for å bedømme oss objektivt? Jeg mener nei. Skal man dømme objektivt og uten å la andre utenforliggende inntrykk medvirke til bedømmelsene, må en være «uhildet», og det mener jeg de ovenfor nevnte ikke er. Herr Rynning Tønnessen var under de sterkeste påvirkninger i England, som ligger i sakens natur. Frøken Haarberg var ikke «uhildet» fordi hun hadde vært på Grini og var selvsagt bitter av den grunn, og de to andre har aldri vist seg å være i besiddelse av den intelligens og klarsynthet som skal til i en så viktig sak. De har i hvert fall ikke gjort seg bemerket på noen måte.

Interpellasjonen i Stortinget om saken ble av statsråd Pettersen besvart med at de underordnede funksjonærer i Telegrafverket, som var blitt avskjediget på grunn av sitt forhold under krigen, var å anse like farlig som de overordnede, og kunne av den grunn ikke inntas igjen i sine tidligere stillinger. Arbeidet i Telegrafverket var av den natur og beskaffenhet at vi måtte bli dømt strengere enn i andre statsetater. Ja, er så dette riktig?

«Frihetskjempen» får reisepass

Kommunisten avslørte seg

De danske såkalte frihetskjemper under okkupasjonen, som ble fjernstyrt fra London i sin sabotasje og sine blodige likvidasjoner, bestod for en stor del av kommunister. Etterat Danmark sluttet seg til A-pakten, er det som om glansen er gått av det intime samarbeid som dengang var mellom kommunister og de såkalte borgerlige frihetskjemper. Og på selveste kapitulasjonsdagen, 9. april, ble den kommunistiske arbeideren, oberstløytnant Sv. Wagner, som for å sitere «Information» under krigen som «general Johansen» ledet store styrker i motstandsbevegelsens militære avdelinger, ekskludert av Reserveoffiserenes forening. Årsaken her til var at han for noen tid siden satte sitt navn under

en offentlig proklamasjon i kommunistenes hovedorgan. I denne heter det: «Den måte, hvorpå de 18 måneders verneplikt gjennomførtes, avslørte en stor hensynsløshet mot ungdommen. Myndighetenes og domstolenes opptreden overfor de 30 soldater som ble utpekt som ansvarlige for sine kameraters forståelige og spontane protester, avslører en innstilling som er uforenlig med demokratisk rettsoppfatning.» — Å sette sitt navn under noe slikt anså Reserveoffiserforeningen for å være «uforenlig med den holdning som man har rett til å vente av en offiser i reserven». Og dermed fikk «generalen» reisepass. Det var han som i 1945 ble hyllet som en av Danmarks store helter og som ble befordret ???

Vår spalte

Det gleder meg at Folk og Land har startet med en egen frontkjemperspalte, selv om det synes meg å være lite positivt den hittil har gitt oss. Det herr Gun—J. kommer inn på er nærmest av splittende og negativ karakter. — Som vi vet er en offiser, en underoffiser og en menig plasert på 3 ulike trinn så lenge vi er i uniform. I sivil er vi jo alle like. Kan vi ikke komme på talefot i sivil behøver sikkert alle parter å jenne seg etter hverandre, og den ene like meget som den andre.

I Forbundet blir etter det jeg forstår behandlet saker av politisk natur m. v. Slike ting er vel egentlig ikke så aktuelle rent direkte for oss frontkjempere. Vi var jo ikke først og fremst politikere. Vi var soldater. Og da synes jeg det ligger nær å kaste fram en tanke om ikke alle frontkjempere — eller flest mulig, kunne slutte seg sammen i et forbund. Slike forbund er det i mange land, så hvorfor skulle ikke det også være mulig for oss? På den måten kunne vi kanskje engang oppnå noe positivt. De løfter jo sterkest som løfter i flokk.

Blandt de 8000-10000 som regnes for frontkjempere var det jo ikke så få som ennå er savnet — eller er invalider foruten alle de som falt. — Hva blir gjort for disse eller de etterlatte? Vi føler sikkert alle at vi her har et ansvar. De var våre våpenbrødre. Og vi bør hjelpe vår brors etterlatte — det har alltid bare vært en simpel plikt.

Denne og mange andre oppgaver venter på sin løsning. — Det er nok å ta fatt på. Og om ikke alt skulle gå som smurt så vet vi jo sannheten i Bismarcks (?) ord om at: det er bedre å gjøre en feil enn ikke å gjøre noe.

Når jeg har kastet fram disse tanker, så håper jeg at også andre vil blåse på litt med sine meninger.

En spesiell hilsen vil jeg gjerne i det samme sende til alle frontkamerater fra Øst-Karelen 1943—44.

«Sørendingen».

NAVNET SKJEMMER INGEN

Lenin har sitt Leningrad — Stalin sitt Stalingrad. Øst-Tyskland har nå fått sitt Karl Marxstadt, idet Chemnitz med sine 550 000 innbyggere og sine 800 år på baken er omdøpt. Det berømte europeiske lærdomssete Leipzig Universitet, grunnlagt 1409, er omdøpt til Karl Marxuniversitet, og Karl Marxordenen er den høyeste orden i Øst-Tyskland. ...

Fru Knutson Fiane.

Herr Riksadvokat! ...

Jeg har mottatt de besynderlige erklæringer som De og statsadv. Dorenfeldt fremkom med 12., 8. og 16. mai 1953 til Oslo politikammer i anledning min begjæring til kriminalsjef Kaltenborn av 16. oktober 1952 om rettslig og offentlig undersøkelse av det utpreget sivile snikmord på min mann på et totalt okkupert, kapitulert og ikke krigførende område. Påtalemyndighetens ovenstående erklæringer er uten «hale» offentliggjort i Folk og Land nr. 21. Ut fra min synsvinkel finner jeg dog flere positive trekk i dem. Selv om Deres angivelse av hjemmelen for ikke etter loven å aksjonere dette overlagte mot Haagerkonvensjonen og straffeloven stridende sivildrap forekommer meg ikke bare ynkelig tynt. Men også lovstridig. De innrømmer selv at De ikke har sett tilbunds i mordet på Knut Knutson Fiane, og ikke vil se tilbunds i det. Deres ord om at drapet hadde «karakteren av en krigshandling» er derfor uten noen som helst verdi og kjedelig for Riksadvokatembetets omdømme, antar jeg.

Det store og for den offentlige opinion avgjørende lyspunkt etter disse års kamp for rett erkjennelse av Fiane, mordet er Riksadvokatens utsagn, den 12. mai 1953:

«Imidlertid vil jeg, under henvisning til fru Fianes henvendelse finne grunn til å uttale at det ikke i påtalemyndighetens arkiver finnes opplysninger som viser at Knut Knutson Fiane har gjort seg skyldig i noe angiveri til fienden eller til NS-myndighetene».

FIANE VAR IKKE ANGIVER

Stillingen for mordets mektige bakmenn burde dermed være desperat og innby til kapitulasjon. Den nidkjære herr Dorenfeldt mener imidlertid åpenbart at man ikke bør fortvile: Ti hva skriver

Åpent brev til riksadvokat Aulie fra Alvilde Knutson Fiane

ikke prof. Andenæs i sin store, juridiske jungelanalyse og forsvarsskrift for hensiktsmessige mord i Tidsskr. for Rettsvidenskap 1948, «se særlig artikkelens VI, s. 27 flg.» Og hva sier ikke Eidsivating 3. mai 1948 om Ole Watnås's død? Hva skriver ikke riksadvokat Sven Arntzen 15. oktober 1945 om hvor lynende kjapt politiet skal slippe taket i en sak som av en eller annen kan karakteriseres som «ett ledd i motstanden mot fienden». Det gjaldt for tjenestemennene ikke å brenne seg på fingrene!

Men — herr riksadvokat — ingen av disse Dorenfeldtske rettskilder har undersøkt mordet på min mann på betryggende måte som solide kriminalbetjenter kan det — når deres overordnede ikke hindrer dem i å følge loven. Ingen av dem har legal myndighet til å vike fra lovens krav i mordsaker. Så har vi statsadvokat Dorenfeldts siste tilflukt: Cand. jur. og medlem av Gudenes krets, Jens Christian Hauge. En av de sterkeste impliserte i disse neddyssede saker. Det er ganske fantastisk at herr Dorenfeldt våger å bygge henleggelsen (?) i denne mordsak på uttalelse fra en av de *mistenkte*! Hva kalles egentlig slik embetsførsel, herr riksadvokat? At den lovens vakthund, statsadvokaten, straks kapitulerer overfor en erklæring av 8. aug. 1950 av den eventuelt medskyldig Hauge, skrevet på Forsvarsdepartementets papir.

Fantastisk hvor man forekommer å være svak for prominente drapshandlinger. Er det fordi den myrdede ikke antas å ha mektige nok ettermålmenn, in casu undertegnede enke, ribbet for alt?

De er oppmerksom på, og Overvåkingen er oppmerksom på faren for at rettskrenkede, desperate ettermålmenn kan opptre på arenaen, der hvor påtalemyndigheten unnlater å gjøre sin plikt. Da får vi tilstandene fra Njaalssaga om igjen. Hvem er tjent med det?

De er videre klar over at tilliten til rettsstaten Norge er sunket — katastrofalt? De vil huske at norske myndigheter og dav. forsvarsminister Hauge og en kgl. res. har tolerert drapet på 2 tyske krigsfanger som var beskyttet av Landkriksreglementets art. 23. — En gammel forbryter, som hadde skaffet seg «nasjo-

nal» status og særdeles prominente beskyttere, bl. a. grunnet sin deltakelse i ett av okkupasjonstidens motbydeligste mord — skjøt ned to vergeløse krigsfanger i en krigsfangeforlegning i sin jakt etter brennevin!

Påtalemyndighetens nye surrogat for straffeloven — prof. Andenæs — som De henviser til — han har jo skrevet dette fryktelige sammenurium og forsvarsskrift for «likvideringer», utstyrt med vitenskapelige fotnoter og «systematikk», og så selv motsigende at selv herr Dorenfeldt vokter seg vel for å sitere ham. Ti Andenæs har

Statsadvokat Dorenfeldt.

noe for enhver smak, også i dette kapitel. Andenæs' skrivelser kan selvsagt ikke erstatte en lovlig behandling av Fianesaken! Jeg skal fortsatt i dette blad gi Dem denne saks fakta og utdrag av rettspraksis, når det gjelder mord begått av de «urette».

Herr Andenæs finner det nødvendig å mene at når fjernstyrte sivilkleddede myrder et menneske (i et totalt

Riksadvokat Aulie.

okkupert land, som har kapitulert i avtale underskrevet av landets overkommando) er dette KRIGSHANDLING. — Men da Andenæs må se bort fra denne kjedelige avtale og ikke har deltatt i krig uttrykker han dette slik: «At likvidasjoner og sabotasjeakter foretatt etter ordre av ansvarlig myndighet innenfor motstandsbevegelsen, må anerkjennes som egentlige krigshandlinger, kan ikke være tvilsomt». Men dessuaktet skriver denne eiendommelege forsker at om det enkelte medl. av Mil. org. kunne betraktes som «krigsmann» i forhold til den mil. str. lov er et spørsmål jeg (Andenæs) ikke skal gå inn på. — Det burde han jo gjøre, da det er disse folk som utførte de Andenæsiske krigshandlinger — som f. eks. mordet på Fiane. Andenæs: Som hovedregel var Hjemmestyrkene ikke folkerettslig beskyttet.

Fra Eidsivating dom av 20. mars 1946 over tyskerne Bruns, Schubert og Clemens: «Medlemmene (av Mil. org.) bar herunder ikke uniform eller kjennetegn. De bar heller ikke sine våpen åpent». Hvordan kan slike foreta krigshandlinger herr riksadvokat?

Andenæs: Forutsetn. for at en likvidasjonshandl. skal behandles som egentlig krigshandling — er selvsagt, at det er tale om en handl. med virkelig *krigsformål*».

At noe «krigsformål» forelå ved drapet av Fiane har ingen hittil kunnet godtgjøre — slett ikke Forsvarsdepartementet, som ikke har svart på mine spørsmål om den MILITÆRE grunn til drapet.

De kan heller ikke gi noen eksakt grunn. De opplyser at saken ikke har gitt anledning til etterforskning fra påtalemyndighetens side! Nei, lovens ord og en enkes bønn er vel ingen «anledning» for Deres Stormektighet?

Andenæs: Teoretisk sett er det tenkelig at krigssituasjonen kan tjene som skalkeskjul for drapshandlinger med rent private motiver, f. eks. hevnaker eller rovmord».

Mordet på min mann var begge deler. Det stammer fra en herskende klikk, som forveksler sine personlige interesser med Norges. Dette vet alle, men ingen tør si det. —

Påtalemyndigheten har hittil skjovet fra seg en i rea-

Knut Knutson Fiane.

liteten kinkig kriminalsak — fordi den-utspringer fra et område som for tiden er tabu. Vårt rettsapparat — inkludert Riksadvokaten — forekommer for tiden synkronisert med denne forbausende lille krets, som har assurert seg mot baksmell, i utlandet.

Hos den ikke alltid servile Andenæs slår kriminalisten i gjennom hoffmannen der han skriver om dens ansvar som bevisst gir uriktige opplysninger som han vet skal brukes til likvideringsbeslutning. En slik forStokket person kalles av den diplomatiske Andenæs naturligvis ikke angiver, men han sier dessuaktet at han kan bli ansvarlig for forsettlig drap.

Det alvorligste er at De — herr riksadvokat — er klar over at mordet på min mann IKKE er en legal krigshandling. Derfor denne Deres snodde skrivemåte:

«Etter forsvarsministerens (Hauges) uttalelse av 8. aug. 1950 fant man det tilstrekkelig konstatert at Knut Knutson Fianes død den 21. sept. 1944 skyldtes et tiltak som hadde karakteren av en krigshandling fra Hjemmestyrkenes side».

Hvorfor skriver De ikke kort og greit at det var en krigshandling?

Uvitenheten i det norske folk om krig og krigshandling er dog ikke så stor at De kan få noen meningsberettigede til å tro at dette er en krigshandling, hva mordets prominente bakmenn har hvisket Dem i øret. I lovens navn maner jeg Dem herved om Deres embetsplikt, som er å la det overlagte drap på Knut Knutson Fiane offentligrettslig undersøke. Dette antas viktigere for rettssikkerheten i Norge — riksadvokat Aulie — enn at De lar Deres håndgangne menn jage modellfotografer.

Oslo, 7. juni 1953.

Alvilde Knutson Fiane.

Personalia

Ekteskap inngås 16. juni mellom kampfellene Kathrine Aall, Oslo og Kai Normann, Høllen. Adresse for dagen: Høllen i Søgne.

FØDSELSDAG

N. Skavdal, Indre Bjugn, fyller 70 år den 17. juni.

80 AR

Vår uforanderlige venn og berømte landsmann, tegneren Olaf Gulbransson, fylte 80 år 26. mai. Han bor fremdeles på sin gård ved Tegernsee i Bayern hvor han full av energi tegner og skriver for etterslekten. I 30-årene ga han ut sin forunderlige og sjarmerende bok «Det var en gang» og nå forbereder han annet bind som vel tross alt vil få sin forlegger også i Norge.

Vi sender en forsøkt fødselsdagshilsen til den uforlignelige humorist og kunstner, som vel i lange netter rider mot snelandets hytter fra solstrandens kratt, men som har bevart sitt sinn ungt opp i alderdommens år.

Dr. jur.

Jørgen Øvergaard im memoriam

Ved Dr. jur. advokat J. Øvergaards død falt et av de aller siste store trær. Måtte ettervoksten i Norges noe tomme juridiske skogbund arte seg slik at ødsligheten ikke blir permanent!

Dagspressen bringer en fylldig omtale av hans bragder som teoretiker på erstatnings- og strafferettens felter, som læreboksforfatter, lovskriver, lovkommentator, praktiserende jurist og fremstående deltaker i det offentlige liv ellers —

Men vår besynderlige ensrettede dagspresse fortiet visstnok enstemmig den død av Øvergaard som vil bli husket og kommentert lenge etter at man har glemt hans Norsk Erstatningsrett og «Det straffbare bedrageri» — m. v. —

Jeg sikter til hans prinsipielle forsvar for den dødsdømte kommissariske minister Ragnar Skancke, som utførlig gjennomgås i Folk og Land. Skanckes endelige dom og nådeløse tilintetgjørelse stod for advokat Øvergaard som en uhyrlighet, — og gikk så sterkt inn på ham at jeg kan påstå at den la ham for tidlig i graven.

I sitt store skrift til Eidsivating av 26. april 1948 i anledning Skanckes annen, forgyves gjenopptagelsesbegjær-

Europatanken — Atlantpakten og mistakene

Morgendagens Europa med frihet for menneskene og frihet for tanken En mening av forkjemperen Maurice Bardèche

Det er bare en vei for den frie verden til å gjenvinne og bevare sin politiske enhet og sin frihet. Den veien leder til like rett for seierherrene og beseirede. Dette fremheves i en artikkel i «Nation Europa» av den modige franske forfatter Maurice Bardèche, som er Europatankens mest illfulle forkjemper.

Han fastsår at Europatanken har mistet meget av sin kraft i de tyve siste årene. Ennå i 1949 mottok Europas folk denne tanke med håp og lengsel, men i dag møtes den med hån. Og allikevel synes dette enhetsverk å være mer nødvendig enn noensinne. Hva er så årsaken til dette?

Det var fra begynnelsen skjebnebestemt, at den avgjørende forutsetning for enhet måtte være seierherrenes og de beseiredes likeberettigelse. Men ennå i dag er ikke disse vilkår oppfylt. Ennå sitter det i fangeleirene folk som straffes for den overbevisning som de hadde. Tanken er ikke fri, tvertimot ansees den som straffbar og undertrykkes med terror, man forsøker å sperre den inne som om den var et menneske. Forfalskning av historien og rettfærdigheten skal være det eneste inngangskort

ring, trer adv. Jørgen Øvergaards profil skarpt og overbevisende frem i en sørgelig rettsfornektelsens epoke av Norges historie.

Øvergaards kamp i Skanckesaken var en ensom strid for de vesentlige verdier i vårt folks eksistens: Sannhet — rett og rettfærdighet. —

Manges hjerter har denne store, aktive rettslærdes innsats varmet. Men noen vil den gløde under sålene, — mens man vandrer på ettertankens stier.

Alexander Lange.

til det nye Europa. Millioner av tyskere har man undervist i at deres Führer var en krigsforbryter, millioner av italienere har man formanet at de med ruelse og avsky skal skamme seg over sitt imperium, men slike kan da ikke bli tro og offerberedte medlemmer av et sterkt Europa.

De hundrevis av millioner europeere skal få trede inn i den nye europeiske bygningen med bøyede hoder og skremte bilkk. Det blir i beste fall hundrede millioner motvillige legosoldater, de kommer ikke til å bli preget av det mot og den tillit som kreves av fremtidens pionerer. Nei, i og med morgendagens Europa må man bla opp en ny blank side, på hvilken ikke et ord av hat og bebreidelser står skrevet. Frihet for menneskene og frihet for tanken skal være det første og viktigste bud.

Man må ikke, skriver Bardèche videre, bli forbauset over at utsikten til å bli legosoldat i en altantisk forsvarsorganisasjon under amerikansk overkommando vekker liten begeistring hos europeisk ungdom, de nasjonale arméers gjenfødelse under felles europeisk ledelse hadde derimot vært et fremtidssignal og en garanti for Europas egen sikkerhet og kraft.

Det var også grunnfalsk å binde sammen Europatanken og Atlantpakten. Atlantpakten er — selv om det ikke sies like ut — et slags protektorat over visse land som får økonomisk hjelp og løfte om militær beskyttelse mot å levere soldater, men som ikke tilkjennes bestemmelsesrett i viktige anliggender. Hvorledes skulle de europeiske folk kunne inspireres for opprettholdelse av slike tilstander? Det er friheten som

forhindrer løsningen av de europeiske spørsmål. Tysklands gjenforening, noe som et virkelig Europa ubetinget må kreve, er umuliggjort og er bare et eksempel blant de mange. At de to kjempemotstandere berører hverandre ved en felles grense er en hindring for en fredelig løsning, et uavhengig Europa skulle kunne redde freden. Vi skulle finne mennesker som er beredt til å kjempe for Europatanken først når vi kunne by dem et fritt og sterkt Europa. Bare et Europa forenet i realistisk erkjennelse av sitt skjebnefellesskap kan gi europeerne en ny fremtid. Men innen tiden er inne til å bygge denne fremtid må først oppgjøret skje med det forbigangne. De tre hovedvilkår som Bardèche oppstiller er derfor: Alle folks likeberettigelse, erkjennelse av deres nasjonale egenart og europeisk uavhengighet av de to veldige maktblokkene utenfor Europa.

FERIEN

Eg hev værelse å leiga burt i sumar. Fiskevatn.

E. MOGHUS
Telef. Fyresdal.

Gå inn for Forbundet for Sosial oppreisning og Folk og Land. Derved støtter De Dem selv. La meg få ordne med alle Deres forsikringer, derved sikrer De Dem selv. Bill. mrk. «Trygghet» i dette blads eksp.

GODT AGENTUR

for agent som besøker — eller vil besøke — gårdbrukere. Fulle oppl. i b. mrk. «Bør ha bil» til eksp. Kierschowsgt. 5, Oslo.

BEKJENTSKAP

med solid bonde ønskes av bondedatter 44 år. Bill. mrk. «Høsten 53».

Vi søker absolutt første-klasses selger, dame eller herre, som repr. for Oslo og event. for byene rundt Oslofjorden, for salg av damekonfeksjon til detaljister. Vedk. må kunne skaffe minst kr. 25 000 som lån mot betryggende sikkerhet. Kassakreditrente. Hurtig avgjørelse nødvendig.

Bill. merket «Konferanse».

TANNLEGE MAAMOEN
Hansteensgt. 2. Tlf. 44 36 99.

- VEKKERUR -

Kr. 19,—, 21,75, 23,75, 25,75, 28,50. Beste kvalitet. Jung-hans rød, grønn, blå og gul. Sendes mot oppkrav.

Urm. R. GJESSING
Drammen.

Overrettsakfører

Ketil Harnoll

Munkedamsv. 5, Oslo
Tlf. 42 21 30

Skrivemaskiner

Et mindre parti Rheinmetall Portable med koffert og 1 års garanti ankommet. Pris kun kr. 562,—. Avbetaling innrømmes.

SVERRE JACOBSEN
Ilseng.

KOMMER DE

til Rissa så besøk oss. Sportsforretning — Bensinstasjon Kafé.

BJARNE SVENNING A/S,

JEG KJØPER

og selger metaller, flasker og filler m. m.

HILLERØD AVFALLS-
FORRETNING
Lillesand.

BYGGHERRER, HUSEIERE
To vante tømrere (formenn) søker leilighet. 4—5 voksne. Utfører alt arb., nybygg, rep. i tre og betong. Arb. time — akkord — anbud, m. og u. tinnegg. Hest nedre Buskerud, Vestfold, Akershus, Østfold.

Bill. mrk. «Juli d. å.» i bla-det eksp.

NY BOK!

Rittm. H. Normann:

«Rettsak mot HOK»

Beretningen om da HOK «trakk seg seirende tilbake» og gjemte seg best mulig bort, samtidig som idéen til de senere Beredskapslove ble unntanget i synd og satt ut i livet i misgjerninger.

Pris innb. kr. 12,00, bestill den hos

HEURECA T/W
Maridalsveien 205, Oslo.

«Ung mann som ønsker allsidig praksis til skogskole under kyndig ledeles kan få arbeide i Skinnarbøl skog. Skriftlig henv. til Forskandidat B. Barkbu, Skinnarbøl pr. Kongsvinger.

Godt agentur

for agent som besøker — eller vil besøke — gårdbrukere. Fulle oppl. i Bill. mrk. «Bør ha bil» til eksp.

MADSENS BLADUTSALG
Ths. Angells gate 17, tel. 21 966
Trondheim.

selger

«FOLK og LAND»

Utsalget har alle nummer fra 1. januar i år på lager. Sørg for at alle venner og bekjente får dem, mens opplaget ennå rekker.

40 øre pr. nummer.

Suspenderte . . .

(Forts. fra side 1)

I alt ble det suspendert 1207 embeds- og tjenestemenn etter krigen. Etter høyesterettsdommen er det bare de som meldte seg ut av NS før 24. nov. 1944 som kan reise krav om erstatning. De fleste av dem som ble suspendert var imidlertid medlemmer etter dette tidspunktet.

En stor del av kravene er foreldet, og de reiser en rekke spørsmål av rettslig og faktisk art. Det kan f. eks. bli spørsmål om motkrav fra Statens side for erstatning, inndragning osv. Etter landsviklovens § 56 er det adgang til å revidere en avsagt dom hvis det viser seg at den domfelte «har monaleg betreråd», enn de tjenestemennene som hadde gjort seg skyldig i mindre forseelser er dessuten tatt inn igjen.

Regjeringen har funnet at alle kravene bør gjenomgås enkeltvis og har oppnevnt et utvalg til å ta seg av dette arbeide. Når innstillingen fra utvalget foreligger, vil departementet legge saken frem for Stortinget.

I sin begrunnelse for spørsmålet gjorde Ramndal rede for de høyesterettsdommene det dreier seg om. Han ville vite hva de økonomiske følger av dommene vil bli for Staten. I et tilleggsspørsmål bad han om å få greie på om de som har vært suspendert, selv må anmelde sine krav til departementet. På det svarte statsråden bekreftende.

Utvalget og dets oppdrag

I statsråd er det nedsatt et utvalg til å gjennomgå krav om etterbetaling av lønn som er reist av embeds- og tjenestemenn som har vært suspendert på grunn av sitt forhold under okkupasjonen og til å komme med forslag om oppgjør med dem. Utvalgets formann er byrettsdommer Atle Roll Mathiesen og medlemmer stortingsmann Leif Granli, handelsdirektør Per Glad og forretningsfører Harald Bakkan.

Bakgrunnen for oppnevnelser av utvalget er følgende:

Under krigen utferdiget den norske regjering i London — i samarbeide med hjemmefronten — bestemmelser med sikte på den nødvendige opprydding i offentlig tjeneste etter frigjøringen (tjenestemannsordningen). Det ble der bl. a. be-

stemt at de før krigen ansatte offentlige tjenestemenn som det var grunn til å anta hadde vært medlem av NS under krigen eller ellers hadde gjort seg skyldig i straffbar landssvik, straks ved frigjøringen skulle suspenderes fra sine stillinger. Videre ble det bestemt at de ikke hadde krav på lønn i suspensjonstiden med mindre forfølgningen ikke ledet til avskjed på grunn av av slikt straffbart forhold. Bestemmelsen ble tatt inn i utrenskningsloven av 19. juli 1946.

Disse bestemmelser har nomføringen av opprydding vært lagt til grunn av administrasjonen under gjennomføringen av oppryddingen i den offentlige tjeneste.

I Høyesteretts plenumsdom av 13. september 1952 har flertallet bygget på at bestemmelsen om at lønn i suspensjonstiden ikke kunne anvendes overfor de embeds- og tjenestemenn hvis medlemsskap i NS eller landsvikerske forhold ellers var opphørt før det tidspunkt da bestemmelsen ble utferdiget av Regjeringen 24. november 1944), idet en slik ordning måtte antas å stride mot Grunnlovens paragraf 97.

Under henvisning til denne høyesterettsdom har en rekke tidligere embeds- og tjenestemenn satt frem krav om etterbetaling av lønn for suspensjonstiden.

De fleste av disse embeds- og tjenestemenn har på grunn av rettsoppgjørets omfang fått sin sak endelig avgjort på et forholdsvis sent tidspunkt. De fremsatte lønnskrav er derfor betydelige. Det overveiende antall av disse krav må imidlertid antas å være foreldet. Justisdepartementet har likevel ment at alle fremsatte krav bør undergis behandling og vurdering. Utvalget er oppnevnt til å bistå med å gjennomgå kravene og avgi innstilling overfor departementet om i hvilken utstrekning utbetaling bør skje i det enkelte tilfelle.

Klingene . . .

tegiske bombefly. Og Østblokkens krigsmarine andras til bare en halv million tonn, mens NATO rår over 6 mill. tonn. Den slagkraft, som sovjetflåten har, ligger fortrinnsvis i U-båtene. Når det er tale om transportertil sjøs, utgjør Østblokkens handelsmarine bare 1,6 mill. tonn. Og når det er tale om den økonomiske pontial, er Vestblokken langt overlegen. Sovjet antas nå å ha noen

Jeg har forhørt .

(Forts. fra side 1)

felle krigen, hvorfor skal vi derfor slåss?, svarte han.

Det var ikke så mye å si til dette og jeg spurte derfor: — Hvor lenge har De vært soldat? — Jeg kan ikke svare på dette, ellers vil jeg bli drept av mine kamerater, når jeg kommer tilbake til barakken. — Jeg beroliget ham med løfte om at han skulle sendes videre til etappen, og han fortalte da: — Jeg er lege og har tjenestegjort som sådan innen jeg kom til fronten. Jeg har avlagt ed på ikke å forråde hemmeligheter, men jeg vil fortelle noe. En gang fikk jeg inn en mann med lungekreft. Tilfellet var uheldelig og ifølge mine direktiver måtte jeg drepe ham. Ordre er ordre og neste morgen fikk han en sprøyte — ja, så var han borte. Fra den dag var jeg sorgmodig. Den som ikke kan arbeide, han skal dø. Det er vår lov, men jeg kunne ikke berolige meg og så gikk jeg frivillig til fronten. Han trakk på skuldrene og fortsatte Men ennå ett må jeg si, jeg har forresten sagt det før: Vi kan aldri tape krigen. Vi gir aldri opp — våre soldater kan ikke gi seg. Vesten kommer til å tape — den er vekere . . .

Han sa ikke noe mer og jeg lot patruljen føre ham bort for videretransport bakover. Min sjef og jeg så på hverandre. Den korte samtalen hadde skaket oss opp. Men den hadde også forsterket vår overbevisning om at kampen måtte føres videre mot dette Asia i Europa, hende hva hende vil, for det er et system, hvor menneskeligheten kveles av robotenes favntak.

*Hungaricus i
«Vägen framåt».*

hundrede atombomber, mens bare USA med stort forsprang produserer 500 bomber om året. Stålproduksjonen i Østblokken var i 1951 omlag 40,7 mill. tonn mot Vesteuropas 153,4, kullproduksjonen i Sovjetunionen, Satellitstatene og Kina 18,3, utenfor Østblokken 309,4.

Dette er jo talende og trøstende tall. Og Adenauer bygger her på satsen om at den første verdenskrig ble vunnet hovedsaklig på den større kullproduksjon og den annen verdenskrig på den større oljeproduksjon. Dette gir allerede et fingerpek om hvor klingen først og fremst vil bli krysset i en fremtidig krig: I Ruhr og Den nære Orient.

Flukten fra sannhet og rett

Kommisarisk h.r.dommer under okkupasjonen en tid — Ottar Huuse — hadde under denne overskrift i nr. 17 en av de klareste artikler jeg har lest i bladet. I nr. 20 synes herr Huuse å være blitt grepet av tvilens demoner. Han skriver: «Med hensyn til Kongens tale den 7. juni 1940 må jeg bekjenne at jeg tok feil i min artikkel. Kongen sa klart fra at Norges krig skulle fortsette utenfor landets grenser.»

Gjorde han det? Og hvis han gjorde det, hadde dette da noen som helst betydning konstitusjonelt? Vanskeligheten lå jo i å forklare det overfor styremaktene i 1940 sterkt kritisk innstilte norske folk om grunnen til at det ble forlatt av rikets ledelse, etterat man hadde nektet å mobilisere i tide og så hadde satt seg til motverge mot den provoserte tyske besettelse, og fortsatte motstanden i Norge etterat *dennes* forutsetning — den engelske og allierte hjelp hadde vist seg å bli en ren skandale, hva britiske militære førere selv realt har skrevet og erkjent.

Nei, herr Huuse. Det står ikke med rene ord i den av Koht forfattede proklamasjon av 7. juni 1940 til det norske folk om Kongens og regjeringens reise at Norges krig skulle fortsette. Dessuten ville et utsagn i den retning miste sin kraft overfor kapitulasjonsavtalen av 10. juni, hva jeg ser De er enig i . . .

Det heter i prokl.: «Forsvarets overkommando har derfor rådd Kongen og Regjeringen til foreløpig å oppgi kampen innenlands. Og Kongen og Regj. har funnet det som sin plikt å følge dette råd. De flytter derfor nå ut av landet. Men de oppgir ikke dermed kampen for å gjenvinne Norges selvstendighet. Tvert imot de vil holde fram med den utenfor landets grenser.»

Takket være Kohts sannhetskjærlighet til tider har vi fått vite hvorfor Regjeringa måtte skrive slike krigerske proklamasjoner og måtte følge med på freden og ikke kunne protestere for allverden! At regjeringen følte seg tvunget hadde Koht lagret for bruk ved en eventuell riksrett? Om reisen til den «fortsatte krig» i London bruker han utallige ganger ordet «røming», nå sist 1. mai i Hommelvik i talen over sin venn Johan Nygårdsvold. Under Kohts opphold på Sälen 13. og 14. 1940 sammen

med Torp og Hjelmtveit mottok han ifølge UK bilagsb. II, s. 284 «melding om Berggravs telefonbeskjeder, som sa at Brauer var villig til nye forhandlinger om en ordning uten Quisling. Han drøftet saken med sine kolleger og kom til det resultat at «om vi på norsk side kunne gå med på eit forlik som skapte ei ny konstitusjonell regjering», ville «tilhøvet til England . . bli så farleg for oss at det av den grunn synest mest umogleg å la Noreg koma i slikt samarbeid med Tyskland som det er spørsmål om. Med andre ord: eg trur at valet allt ER avgjort for oss, og vi har ingen veg tilbake.» (Leg. Stockholm 39 A. J.nr. 90).

Så herr Huuse, De som selv mener at krigen i strafferettslig henseende er slutt 10. juni — er sikkert enig med meg at før man skriver i den ene eller andre retning om disse vesentlige ting, eller i begge retninger — for sikkerhets skyld — så bør man gå til kilderne, for å få et fast fundament under føtten. — Og Koht gir i sin ovenstående knaller som har ligget like for vår nese i UK i alle disse år — bakgrunnen for Kongens og Regjeringens proklamasjon! Den er diktert ut fra hensynet til den harske opinion i Norge. Men først og fremst ut fra hensynet til regjeringens daglige overvåker, fremtidige husvert og oppholder — England.

Churchill ville kjempe foran stranden, på stranden og bak stranden. Han ville om nødvendig dø i sin rede, hos sitt folk, hva er en regjeringens eneste fundamentale plikt! Den norske regjering «fortsatte krig» er det brukt altfor mye papir på. Men de har brukt den til å slakte og proletarisere landsmenn med!

Alexander Lange.

FOLK OG LAND

Utkommer hver lørdag i Oslo

Redaksjon: Postboks 1407, Oslo.

Telefon 55 76 56

Ekspedisjon: Kierschowsgt. 5

Oslo — Telefon 37 76 96

Abonnementspriser:

Kr. 16, pr. år, kr. 8, pr. halvår.

I nøytralt omslag kr. 30,— pr.

år, kr. 15,— pr. halvår.

Sverige, Danmark: Kr. 20, pr. år,

kr. 10 pr. halvår.

Utlandet forøvrig: Kr. 24, pr. år,

kr. 12, pr. halvår.

Annonsepris: 32 øre pr. milli-

meter over en spalte.

Løssalgpris: 40 øre.

Bruk postgiro nr. 16450

Sambandstrykkeriet A-S — Oslo